

Toimenpideoite kirjastovirkailijan toimen täyttämisestä / Honka Pilvi ym.

KH 03.02.2025 § 36
346/02.02.00/2024

Toimenpideoite

Äänekosken kaupungin hallintosäännön 109 §:ssä on määrätty, että tehtyään käsiteltävänä olevassa asiassa päätöksen valtuusto voi hyväksyä käsitellyyn asiaan liittyvän toimenpideoitteen. Toimenpideoite osoitetaan kaupunginhallitukselle. Se ei saa olla ristiriidassa valtuuston päätöksen kanssa eikä saa muuttaa tai laajentaa päätöstä.

Valtuuston käsitellessä 9.12.2024 (82 §) ehdotusta kaupungin vuoden 2025 talousarvioksi ja taloussuunnitelmaksi vuosille 2026–2027 Pilvi Honka esitti Marjatta Huhdan kannattamana toimenpideoite-ehdotuksen, jonka mukaan kirjastovirkailijan toimen täyttäminen viedään valmisteltavaksi ja tuodaan valtuuston käsittelyyn mahdollisimman pikaisesti vuoden alussa. Valtuusto hyväksyi toimenpideoitteen yksimielisesti.

Asian tausta

Talouden vakauttamisohjelma

Kaupunki valmisteli vuoden 2024 talousarvion yhteydessä talouden vakauttamisohjelman, jossa koko kaupungin tasolla leikattiin sekä toimintoihin että henkilöstöön liittyviä määrärahoja. Kaupunginvaltuusto hyväksyi vakauttamisohjelman osana kaupungin vuoden 2024 talousarviota kokouksessaan (KVALT 11.12.2023 § 84). Talouden vakauttamisohjelma sisälsi kirjaston osalta henkilöstön vähentämisen kahden henkilötyövuoden verran. Toimenpide toteutettiin niin, että eläköityvien toimihenkilöiden tilalle ei palkattu uusia. Toimia ei vakauttamisohjelman yhteydessä lakkautettu ja vuoden 2024 syksyyn saakka kirjastopalveluissa oli kolme täyttämätöntä toimea, joista yksi kirjastonhoitajan toimi lakkautettiin vuoden 2025 talousarvion ja henkilöstösuunnitelman yhteydessä. Kirjaston henkilöstöön kohdentuneella vakauttamistoimenpiteellä on saavutettu noin 80 000 € vuosittainen kustannussäästö.

Vakauttamistoimenpiteellä on ollut suoraan vaikutusta kirjaston palvelutasoon ja toimintoihin. Käytettävissä olevan henkilöstön määrä on vaikuttanut suoraan kirjastojen asiakaspalveluajan vähenemiseen, jonka seurauksena Konginkankaan ja Sumiaisten kirjaston asiakaspalveluaika väheni kolmesta päivästä kahteen ja Suolahden asiakaspalveluaikaa lyhennettiin neljällä tunnilla viikossa. Vaikutusta on ollut myös lasten ja nuorten kirjastotyöhön, koska henkilöstön vähenemisen myötä sekä kirjastohenkilöstön tekemien viheralueiden kouluvierailujen että kirjastojen opastettujen kouluvierailuiden määrää on jouduttu tarkastelemaan kriittisesti käytettävissä olevien resurssien pohjalta. Lisäksi eri kohderyhmille suunnattua liikkuvalainaamotoimintaa on jouduttu karsimaan.

Sumiaisten ja Konginkankaan kirjastoissa on ollut jo useamman vuoden käytössä omatoimikirjasto, joka edesauttaa kirjaston käyttöä asiakaspalveluajan ulkopuolella. Vakauttamisohjelman yhteydessä omatoimikirjastotoimintaa laajennettiin myös Suolahden lähikirjastoon, mikä on lisännyt kirjaston aukiolotunteja lähes puolella. Vaikka omatoimikirjasto tuo asiakkaalle joustavuutta kirjaston käyttöaikoihin, ei se vähennä henkilöstöltä esimerkiksi aineiston käsittelyyn liittyviä työtehtäviä tai järjestelmän ja asiakkaiden ongelmatilanteiden ratkomiseen tarvittavaa työaika.

Henkilöstön määrän vähentyminen on tehnyt kirjastotoiminnasta haavoittuvamman myös sairaspöissaoloihin liittyen. Pääkirjastossa ei ole tällä hetkellä sellaista omatoimikirjastojärjestelmää tai kulunvalvontaa, joka mahdollistaisi kirjaston aukipitämisen lainaus- ja palautustoimintaan ilman henkilökuntaa esimerkiksi sairastapauksissa.

Äänekosken kirjaston toimipisteiden ja henkilöstön määrä verrattuna Laukaan ja Jämsän kirjastoihin

Äänekosken kirjasto pitää sisällään neljä kirjaston toimipistettä: pääkirjaston, Suolahden kirjaston, Konginkankaan kirjaston ja Sumiaisten kirjaston. Henkilöstöä on tällä hetkellä yksitoista työntekijää. Laukaan kirjastossa on neljä toimipistettä: Laukaan pääkirjasto sekä Leppäveden, Lievestuoreen ja Vihtavuoren kirjastot, jonka lisäksi kunnassa on käytössä kirjastoauto Sarastus. Henkilöstöä Laukaassa on kymmenen työntekijää. Jämsän kirjastossa on neljä toimipistettä: Jämsän pääkirjasto sekä Jämsänkosken, Kuoreveden ja Länkipohjan omatoimikirjastot. Henkilöstöä Jämsässä on yhdeksän työntekijää.

Äänekosken kirjaston aukioloajat verrattuna Laukaan ja Jämsän kirjastoihin

Liitteenä olevassa taulukoissa on esitetty kirjastojen aukioloajat Äänekosken, Laukaan ja Jämsän kuntien osalta.

On hyvä huomata, että Äänekoskella panostetaan vertailukunnista eniten asiakaspalvelu-aikaan, kun taas muissa kunnissa on tuntimääräisesti laajemmat omatoimikirjaston käyttömahdollisuudet. Omatoimikirjaston aukioloaikojen osalta on todettava, että Äänekosken pääkirjaston omatoimikirjaston puuttuminen vähentää merkittävästi omatoimiaukiolon mahdollisuutta paikkakunnalla. Lisäksi kirjastopalveluista on verokkikunnissa leikattu voimakkaasti viime vuosina, minkä seurauksena asiakaspalvelu-aika on rajallista.

Lainaus- ja palautustoiminnan lisäksi kirjastotyö pitää sisällään lukuisia muitakin tehtäviä, mikä tarkoittaa, että henkilöstön sitominen asiakaspalvelu-aikaan vähentää resurssia muiden työtehtävien hoitoon, kuten kehittämiseen, tapahtumiin, aineistotyöhön sekä erilaisiin vierailuihin ja yhteistyöhön.

Vastaus toimenpidealoitteeseen

Talouden vakauttamisohjelmassa on yhteisesti sovittu tehtävistä toimenpiteistä ja kulttuuri- ja liikuntatoimen viranhaltijanäkemyks on, että niistä tulisi sovitusti pitää kiinni. Näin ollen kaupunginhallitukselle ehdotetaan, että se ei lähtisi avaamaan kirjaston henkilöstön osalta jo sovittuja vakauttamistoimenpiteitä, vaan lähtisi edistämään Äänekosken pääkirjaston omatoimikirjastoa, joka toisi osaltaan joustavuutta nykyisen henkilöstöresurssin käyttöön. Toimenpide on kirjattuna myös osaksi kaupungin kulttuuri- ja liikuntaohjelmaa.

Kulttuuri- ja liikuntaohjelman yhtenä tavoitteena on edistää kulttuuri- ja liikuntatilojen ja alueiden kehittämistä. Ohjelmakauden aikana on tarkoitus parantaa Äänekosken pääkirjaston esteettömyyttä ja omatoimikäytön edistämistä. Esteettömyyttä on ohjelmakauden aikana parannettu oviratkaisuin, mutta omatoimikirjastojärjestelmän (sisäänkirjautumisyksikkö, valoautomaatiikka, kuulutusjärjestelmä, palautusautomaatti ja tilojen muutostyöt) hankintaa ei ole aloitettu kaupungin taloudellisen tilanteen takia. Kulttuuri- ja liikuntatoimen on tarkoitus selvittää kuluvaan kevään aikana Äänekosken pääkirjaston omatoimijärjestelmän ja sen edellyttämien muutostöiden kokonaiskustannusarvion niin, että asia voidaan käsitellä vuoden 2026 talousarvioprosessin yhteydessä.

Valmistelijat

Vs. kulttuuri- ja liikuntajohtaja Jukka-Pekka Pohjolainen, puh. 0400 189 263, henkilöstöpäällikkö Hanna Gore, puh. 040 543 4017, ja hallintojohtaja Aleks Heikkilä, puh. 040 823 7921

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Matti Tuononen

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus:

- 1) merkitsee valtuuston 9.12.2024 (82 §) hyväksymän toimenpidealoitteen tiedoksi;
- 2) ehdottaa valtuustolle, että valtuusto päättää, että kummankaan talouden vakauttamisohjelmassa täyttämättä jätetyn kirjaston toimen täyttämistä ei käynnistetä;
- 3) ehdottaa valtuustolle, että valtuusto päättää, että kulttuuri- ja liikuntatoimen on kevään ja kesän 2025 aikana selvitettävä Äänekosken pääkirjaston omatoimijärjestelmän ja sen edellyttämien muutostöiden kokonaiskustannukset siten, että asiasta voidaan päättää kaupungin vuoden 2026 talousarvion hyväksymisen yhteydessä;
- 4) antaa valtuustolle tiedoksi sanotun toimenpidealoitteen johdosta suoritettujen toimenpiteiden; ja
- 5) ehdottaa valtuustolle, että valtuusto toteaa sanotun toimenpidealoitteen loppuun käsitellyksi.

Kaupunginjohtajan kokouksessa tehty ehdotus

Kaupunginhallitus:

- 1) merkitsee valtuuston 9.12.2024 (82 §) hyväksymän toimenpidealoitteen tiedoksi;
- 2) ehdottaa valtuustolle, että valtuusto päättää, että kummankaan talouden vakauttamisohjelmassa täyttämättä jätetyn kirjaston toimen täyttämistä ei käynnistetä;
- 3) ehdottaa valtuustolle, että valtuusto päättää, että kulttuuri- ja liikuntatoimen on kevään ja kesän 2025 aikana selvitettävä Äänekosken pääkirjaston omatoimijärjestelmän ja sen edellyttämien muutostöiden kokonaiskustannukset siten, että asiasta voidaan päättää kaupungin vuoden 2026 talousarvion hyväksymisen yhteydessä;
- 4) päättää, että kirjastoille palkataan määräaikaisiin työsuhteisiin mahdollisuuksien mukaan digineuvojia turvaamaan lähipalveluja;
- 5) antaa valtuustolle tiedoksi sanotun toimenpidealoitteen johdosta suoritettut toimenpiteet; ja
- 6) ehdottaa valtuustolle, että valtuusto toteaa sanotun toimenpidealoitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös

Keskustelun kuluessa Anna-Riitta Pentinpuro ehdotti, että valtuustolle valmistellaan yhden toimen täyttämistä koskeva päätös.

Puheenjohtaja totesi, että keskustelun kuluessa on tehty kaupunginjohtajan ehdotuksesta poikkeava ehdotus, jota ei kuitenkaan ole kannatettu, joten se raukeaa.

Puheenjohtaja totesi kaupunginjohtajan kokouksessa tehdyn ehdotuksen tulleen kaupunginhallituksen päätökseksi.

- - - - -